

LA PEÇA DRAMÀTICA DE SANTA TECLA

JÚLIA BUTINYÀ

A l'arxiu de can Butinyà de Banyoles s'ha conservat el cos central d'una peça dramàtica sobre el martiri de santa Tecla. El manuscrit sembla del segle XVIII,¹ encara que es troba en pitjor estat que dues altres peces hagiogràfiques que s'hi troben, l'una segurament anterior i l'altra datada el 1752² (respectivament sobre santa Quitèria i sobre sant Julià i santa Basilisa).

Del manuscrit esmentat (fragment B) en manquen les primeres vint-i-quatre pàgines, així com el final, a partir de la vuitanta-una. Les pàgines inicials (fragment A) les he localitzades al Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles³ porten l'ex-libris de Martirià Butinyà.

L'obra segueix la línia general del teatre hagiogràfic del segle XVIII. Sobre els aspectes formals cal esmentar entre els mètrics que el comput i la rima de les quartetes heptasil·làbiques és prou deficient, i entre els lingüístics, que abunden els castellanismes (*consuelo, estrago, hermosa, locura, sosiego,...*) sobretot els col·loquials (com *luego*).

Per l'extensió de l'obra es pot deduir que l'estructura respon a la característica divisió en tres jornades, encara que només s'assenyala el

1. Ho he consultat amb el Dr. Sánchez Mariana, director de la secció de «Raros» a la Biblioteca Nacional de Madrid.

2. Les he presentades totes tres a la comunicació *Aportació a la literatura catalana en la època de la Il·lustración*, a l'«Encuentro Internacional sobre la Europa del siglo XVIII» de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo sobre «Perspectivas actuales de la investigación histórica», Segovia, 19 abril 1988.

3. Agraeixo a l'Arxiu Històric d'aquest centre la tramesa de la còpia. Tinc indicis raonables com per suposar que la resta de la peça, la part final, la qual hauríem d'anomenar fragment C, es troba en un o altre indret però a Banyoles.

començament de la segona a la pàgina 31 (fragment B). A més d'aquest tret també acusa la influència castellana en el personatge del graciós, Clarín.

Quant a personatges, cal afegir que n'hi ha un total de 27.⁴

Pel que fa a l'estil es podria destacar el dramatisme d'algunes escenes (com en el monòleg de la mare reflexionant sobre el fet d'haver-se fet cristiana la seva filla), així com l'estilització d'algunes situacions (per exemple, els àngels que cobreixen el cos nu de la màrtir) o certa agilitat escènica en el plantejament inicial. Per bé que no presenta una personalitat diferenciadora quan al conjunt del gènere. Veiem, doncs, que l'humor de to popular és present fins i tot en els moments àlgids de gravetat o de lirisme.

Entre els tòpics trobem la noblesa de llinatge pròpia dels màrtirs, que es consideri l'apòstol cristià com a un nigromàntic, l'oposició de la mares, que fa destacar l'heroïcitat de la santa, o l'intent d'aquella d'assassinar Tecla, la qual cosa és impedida per un àngel.

Faré una relació dels passatges principals, reproduïnt fidelment el text (s'aplicaran només els signes diacrítics quan és possible la solució actual sense alterar l'ortografia, en altre cas s'utilitzarà el punt volat). S'ha afegit la puntuació necessària per aclarir el sentit.

Comença el fragment A amb l'exposició dels plans matrimonials de la mare de Tecla envers la seva filla:

Mare	Filla mia molt amada, vull donar-te una alegria,
(sic)	com feres tu al recibir-la? Has de saber que ha molts dies que mon intén treballava y ab esperansa aguardava tenir lograda la ditxa que mon desitg a lograda. Has de saber, filla amada, que te he alcansat per espòs lo més noble y poderós de Iconia y sa comarca. ⁵

4. Hi consta: «ab tot són 27 personas»; amb nom són vint-i-cinc i hi ha a més alguns criats sense concretar.

5. Alterna amb la grafia Hiconia.

Timino és anomenat,
 de llinatge molt antic,
 sos pares éran florits
 y lo fill apreciat.
 De tu he jo condonat,
 ab lo pacte de capítols,
 heredera de mes títols,
 de mos béns y heretats,
 y quant seran ajustats
 los nostres béns ab Timiro,
 no hi haura comptesa en Flandes,
 ni marquesa en Alemanya
 que millor que tu los tinga.
 Y puix que la sort nos brinda
 vull dar-te la nova bona
 jo, com a mare y senyora.
 Tu correspon com a filla.

Tecla

Tinch la petició hoïda
 mare, de lo preposat,
 y no me dóna gens de alegria
 lo que vós haveu tractat,
 que la mia voluntat no era pèndrer espòs.

Tecla ho rebutja sobretot pel menyspreu de les riqueses

No podríem, mare mia,
 nosaltres honestament
 víurer molt honradament
 sens los béns de Timiro?
 És cert que més nos valdria
 governar un petit lloch
 que no una gran província
 que altres hi tingan vot.
 No és menester abraçar tot
 lo que lo apetit desitja,
 que lo que agrada a la vista
 moltes voltas danya al cos.

A continuació Timiro i el graciós queden també definits; el primer en expressar l'alegria de la notícia al seu criat i confident, Clarín, i aquest per la interpretació i consell tan barroers:

Timiro ... ab tu vull desahogar-me
 per se mon fidel criat,
 puix bé tinch exprimentat
 que quant passa algun conflicte
 sempre que al secret vull dir-te
 me has deixat aconsolat.

Clarín Nostre amo, si teniu mal de cap,
 no vos convénen manxiulas,
 purgas y algunas sangrias,
 luego sereu curat,
 que sempre lo mal de cap

(sic) hix del fums del ventrell
 y no hi ha millor remey,
 que jo ho tinch exprimentat,
 que buydar lo ventrell aviat
 que no hi quédia sinó la pell.

I vol endevinar el seu destret tocant-li la punta del nas:

Clarín Vull fer judici asertat
 de la vostra malaltia,
 y mi jugaré la vida
 si me diheu la varitat,
 que al vostre mal endevino
 sols vos toquia la cap nas.

Clou el seu diàleg amb la contraposició de l'apetit físic de Clarín i l'espiritual de l'enamorat Timiro:

Clarín Y puix ja han tocat las deu
 jo veuré la majordona
 si té lo sopar calent,
 que qui no és diligent
 per governar la ventresca,

si ha de anar a somatent
 no fa res de la ballesta,
 Y aixís, ab vostra llicència,
 jo donaré providència
 per donar pressa al sopar.
 Timiro Veus, sepultura de pa,
 séssia ton apetit,
 que sempre te sobra delit
 per beurer y per menjar.
 Jo vull anar a reposar
 en un puesto recullit
 a contemplar la alegria
 que ha alcansat mon apetit.

Seguidament, una sèrie de cristians ha organitzat una reunió nocturna per tal de sentir les ensenyances de sant Pau:

Melcior Anem despatxats, corrent,
 que he sentida una veu
 que se acòstan les deu
 y ja va corrent la gent.
 Graciós Anem, donchs, en nom de Déu.
 Passa devant, Melcior. (*Va-se'n*).
 (*Mix Tecla y Rosaura*).
 Tecla Anem, amiga Rosaura,
 com tardavas tant a xir?
 Rosaura Era en casa de un vehí,
 que de conversa estavam,
 parlant de aqueix profeta
 la doctrina que ensenyava.

Totes dues s'engresquen també a anar-hi:

Tecla Puix que Pau és lo tresor
 y per tots mals medicina,
 anem tots, donchs, aquesta nit
 per escoltar sa doctrina.
 Rosaura Caminem, Tecla amiga,

que jo may te deixaré,
 que antes perdré la vida
 que de tu no me apartaré.

Comença el fragment que anomenem B amb l'adoctrinament de sant Pau:

Pau Un sol Déu que és precis
 ser sola bondad eterna,
 providencia savia y rica
 que per si tot ho governa.
 Un sol Déu en tres personas,
 todas reals distintas,
 e igual en naturalesa,
 forsa y sabiduria.
 Pare, Fill i Esperit Sant,
 són las Personas Divinas,
 y lo Fill se encarnà
 en lo claustre de Maria,
 volgué naxer y morir
 per donar a l'home vida,
 que tots la taca teníam
 del pecat original,
 y nos la avia causada
 la gran gola de Adam.
 Després de moltíssims anys
 que lo món ana crexent
 y las masmorras dels llims
 estavan pelnas de gent,
 Déu lo Pare omnipotent
 volgué enviar a son fill
 per rescatar als catius.
 Dona la vida en la creu
 y fou tant lo amor seu
 que porta a tots los hòmens
 que's deixa sacramentat
 en especias saburosas
 per a gustar laspersonas

de aquell pa celestial,
 per pendrer forsas
 y vencer a l'enemich infernal,
 y per culpa mortal
 tornar a caurer en pecat.
 Ell ab los brasos estesos
 demostra sa pietat
 y ab gran humilitat
 demana a'n al pecador
 que ploria en son cor
 las culpas y li demania perdó.
 Si contemplem son amor,
 com no plora nostre cor
 en pietat compassiva
 per demanar-li perdó?

Tecla Sésia, Pau, vostre clamor,
 no prossíguia vostre veu,
 que se abraça mon cor
 contemplant lo que dieu.

(sic) Renuncio los falsos déus,
 mon pit ferm, y abomina
 sos mals preceptes y lleys,
 sa eloquencia y doctrina.

(sic) Sols vos demano al baptisme,
 ma anima angustiada
 porque ab las ayguas sanctas
 se mantindr'á ab la fe viva.
(Se axecaran tots junts y diran)

Tots Viva, viva, de Pau la doctrina
 que mereix ser exaltada,
 y anem tots per la ciutat,
 publicant de Pau las gracias.

Després de la intervenció d'un àngel perquè Tecla rebi el baptisme, Pau l'hi administrarà:

Pau Recebeix Tecla al baptisme
 en nom del Pare, del Fill

y Esperit Sant,
 que's principi verdader
 per la salut de la ànima
 y de ton cos al remey
 per amar y servir
 a Déu verdader y etern
 y guanyar dret a la glòria,
 tancant las portas de l'infern.

Tecla Deixau-me, Senyor, los peus,
 si so digna de besar-los.
 Si jo no us pich dar las gràcias,
 per mi vos las dónia al cel.

Sant Pau Axeca't, Tecla, de Déu
 lo cel te dónia favor,
 per ser constanta a la fe
 satisfent a Déu lo amor,
 puix ha donat a ton cos
 de benedicció.
 Ell te vulla ab son amor
 en tota ocasió.
 Si aquest infernal dragó
 volia tentar ton cor,
 a Cristo crucificat
 suplican-li ab valor
 que apartia la ocasió
 y la tua voluntat
 de las cosas temporals
 pensant ab la eternitat.
 (*Se'n va*)

Tecla Déu verdader y eternal
 vulla consuelo donar-me,
 ara que me falla mo mestra
 no tinch ab qui consolar-me.

I termina seguidament la jornada primera amb la intervenció d'un àngel que la pren per la mà:

Àngel Anem, anem, Tecla amada,

que del cel som enviat
 per sre de tu guia y guarda
 en tota necessitat.
 No deixaré ton costat
 en ninguna ocasió
 que ton cor sia tentat
 de aquell infernal dragó.
 Tecla Fassa's vostra voluntat
 puix ho mana al Salvador.

La Jornada Segona comença amb el diàleg del graciós Clarín amb Baltasar. El primer explica com se li ha girat la fortuna al seu amo, Timiro—o Timero— a conseqüència de la conversió de Tecla, la seva promesa, al cristianisme:

Graciós Ja sabràs tu aquell meu amo
 que estava encantat
 y li han barrejadas las cartas
 y al joch se li és mudat.
 Vull dir que se era casat
 molt fóra que no u sabés,
 que és del món la més hermosa,
 que ell tenia promesa.
 Ella Tecla se anomena,
 ja té alegre lo nom
 y millor té lo renom
 qui sàpia las suas prendas.
 Ell me va contar la empresa
 luego que fou encantat
 y estava ab una alegria
 que li donava combat,
 però ara se ha mudat
 que està rabiant en casa,
 que la nova li ha arribat
 que se és feta cristiana
 y vol vèurer ab sa mare
 si la poran retornar.
 O sinó per la justícia

- (sic) diu que la cremar.
 Jo tindria gran pesar
 que matassen las donzellas,
 aqueixa que és tant hermosa,
 si acas que matian las vellas.
 Jo ab tu volia veurer
 que'm donasses un consell,
 de quin modo o manera
 lo aconsolarem a ell,
 si no se llevara la pell,
 que semple està plorant
 y estirant-se los cabells,
 y ab los dits esgarrapant.
 Si no perquè sé lo mal
 diria que torna foll,
 que sempre que té la rabia
 vermell li torna lo coll.
- Baltasar Amigo, al pesar és gran
 y no sé algun remei,
 y aixís per aqueixas cosas
 no té puch donar bon consell,
 que lo amor és tant cruel
 que vegades causa malaltia.
 No fan efecte los remeys
 ni aprofitan medicines.
- Graciós Déu nos quart de tals vexiga
 si són de tan mal curar,
 lo que vull determinar
 de deixar-lo estar alguns dies,
 y si acas la frenecia
 és cas que no li passàs
 jo veuré de fer-me frare,
 capellà o armitanàs.
 Y si per cas lo matàs
 aqueix gran mal, per ventura,
 jo guanyaré alguna cosa
 portan-la a la sepultura.
- Baltasar Aqueixa gran desventura

- Graciós sempre lluny de casa nostra.
 Sí que ab ell poch hi emporta
 que prou és ben matanàs.
- Baltasar Tracta de no murmurar
 de aquell que dóna pa,
 antes bé deus alabar-lo
 per lo agasajo que té fa.
- Graciós As de saber, Balthasar,
 que tampoc me dóna vi
 y ay som tant aficionat
 que ab això me fa morir.

Després d'aquesta típica exaltació del vi, se'n van tots dos a la taverna. La mare, a continuació, manifesta la seva inquietud en un monòleg, interromput quan Tecla surt a escena:

- Mare Que és lo que me passa a mi
 en aquest cruel instant
 que mon cor va rabiant
 traban-se sense sentits?
 Jo de dia y de nit
 no puch tenir més sosiego,
 faltan-me tots els delits
 y de casa la eredera.
 Valga'm lo cel, filla mia,
 de mos uls tant desitjada
 y de mon cor tant estimada
 quina crueltat tant fiera
 de tu se és apoderada
 que ingratitut a ton espòs
 y a'n els pits que t'an criada.
 Que tercadat a mos prechs
 y que rigor ab ta mare!
 Com he de restar sens tu
 éssent la única de ma casa,
 la major y més locura,
 la que jo més estimava?
 Jo no tinch que esperar

consuelo per mas desgràcias,
 alivio per mas fortunas,
 ni per mos mals esperanças.
 Jo no tinch que aguardar
 luciment per ma casa
 si ab eixa acció infama
 tu me l'as deslustrada.
 Que vida serà la mia
 quedant sola infamada
 de una filla que tenia
 de la qual jo esperava
 ser per a mi la alegria
 y la honra de ma casa.⁶
 Ay trista de mi,
 ay infelís y fatal,
 perseguida de desgracias!
 Cels, que fortunas tant fatal
 han sobrevingut en casa!
 A Profeta fals,
 a encantador infame,
 com és la tua doctrina,
 la causa de ma desgràcia,
 que has encantada ma filla,
 que de se dòcil y fàcil,
 tant amable y tant humana,
 que apareix que la has encantada
 abandonant las riquesas,
 gustos, delícias y galas,
 que li promet mon afecte,
 sens témer mes amanassas.
 Ja mon furor va sens mida
 y de còlera enramada,
 vaitg a trobar lo últim fi
 y remey per mas desgràcias.
 Ara, segona vegada,
 vull fer-li petició

6. Està repetit de mà.

per veurer sa resolució.
 Si esta encara encaminada
 a la sua perdició,
 ella veura mon rigor;
 si permanent persevera,
 la acusaré a la platea
 y a las mans de los llehons
 acabarà la terca
 y sinó en foch encesa
 ha de passar grans torments.

Li donara la centència
 Governador y President.
 (*Mix. Sta. Tecla*).

Tecla Sessau, mare, lo tormet,
 vostre plor y malaltia.
 Mirau que plora lo cel
 la vostra gran fantasia.
 Abrassau a Déu etern,
 Jesuchrist, fill de Maria,
 aquest és lo verdader Déu
 y per nosaltres dóna la vida
 y va morir en la creu.

Davant la insistència de la filla, la mare s'hi acosta amb un punyal;
 però la detindrà l'àngel:

Àngel Suspèn aqueix cop cruel
 que no ha de acabar sa vida
 y per a guanyar lo cel
 ha de crisolar sa vida
 passant torments cruels.
 (*Se'n va*).

Mare Me ha suspès una veu
 y al bras me està tremolant,
 al cor me està palpitant...
 Tremolo fins a'n als peus.
 La aygua me ofega al cor,
 lo ayre me torba als sentits,

entranyas y esperit.
Ajudeu-me, déus meus,
en trànsit tant apretat.
La confusió cruel
me té los esperits turbats...
Mos déus se són enfadats
de ma acció atrevida.
Ja no tinch altre remey
per fer acabar sa vida
que acudir al president.
Y primer faré present
la gran maldat a Timiro,
perque junts fassam instància,
castigant sa arrogancia
per fer-li llevar la pell.

Poc després, Timiro demana consell al Graciós sobre el seu problema:

Timiro Bé has de tenir memòria
que estos dies passats
que te vas compta la victòria
de lo que havia lograt.
Y hara estic d'esperat
y no sé en quina manera
tol·lerar ma rabia fiera,
tant estich jo endignat.

Graciós Sempre teniu mal de cap,
patireu de migranya.

Timiro Ara, usant de ta manya
me has de donar un bon consell,
que fos verdader remey
per a curar ma desgana.

El Graciós no li aconsella de denunciar-la a la justícia. Per això, malgrat la pressió de la mare, decideix Timiro de mirar de convèncer-la una altra vegada:

LA PEÇA DRAMÀTICA DE SANTA TECLA

- Timiro Así atendrè mos prechs.
 Y si alashoras conech
 que esta sia permanent,
 pagara sa arrogància
 passant infinits torments.
- Mare Fassa's vostra gran mercè,
 lo que sia de son gust,
 per lo gran bon ajust
 jo faré lo que poré.
- Graciós Jo no seré bo per res,
 si ve la ocasió,
 que li faré un sermó,
 més gruxut que un carnicer.

Seguidament, Tecla recita una oració i Timiro li fa, inútilment, la seva proposta.

- Timiro És possible, bella Tecla,
 esposa mia y amada,
 per causa de un fals profeta,
 olvidas la tua mare?
 Per una glòria fingida
- (sic) has aborrit tot espòs
 y menyspreat sos tresors,
 honras y galanterias.
 Ea, Tecla, amada mia
 acaba de una vegada
 de abraçar las nostres lleys
 y aborrir la christiana,
 que te promet ma honra y fama,
 ser de ma casa senyora
 de mos palacios y torras
 seràs senyora exaltada.
 Des dels grans fins los petits,
 los homens pobres y richs
 te donaran honra y fama.
- Tecla No hi ha honra sense Déu
 puix de ell vénen las gràcias.

Y aixís Timiro no te cànsias
en proposar-me consells.
No digas mal de ma lley,
mira per a tu, Timero,
deixa'm estar, te suplico,
que unida visca ab mon Déu.

Timiro Puix vols ésser tant cruel,
negar-me la fe donada,
aborrint los nostres Déus
per una doctrina falsa,
ja aniré a fer instància
a'n al senyor President
perque sias castigada
ab rigurosos torments.

Tecla Sia en glòria de Déu,
que espero sera ma guia
per a lograr los torments
que mon apetit desitja.

Clarín intentarà també ablanir la jove i en quedarà corprès:

Clarín Jo mi vull aventurar
a fer-li una petició
ab moderada rahó,
veja'm si me escoltarà. (*Si acosta*)
Tecla, de mos uls mirall,
com ets tant poch carinyosa
éssent tant bella y hermosa,
més clara que lo cristall?
Regoneix lo gran treball
que passa lo teu espòs
per alcansar algun favor
del teu pit lliberal.

Tecla No és menester elevar tant
lo criat de un pols de terra
que per los cuchs a de ésser guerra
en ser per la mort pisat.
Y aixís, vós, noble criat,

- President Anau, cavaller de classa,
y quedau de mi confiat,
que com a President de Plassa,
que so de aquesta ciutat,
que Tecla no pendra mort
si hi val ma abilitat.⁷
- Timiro Jo quedo molt obligat
en satisfacer tals mercès
y voldria ocasió
per a servir los favors
que me fan V.M.S.

Dos criats porten la santa a presència de les autoritats. Ella rebutja llurs oferiments:

- Tecla Ja he dit de una vegada
que és molt noble al que me anima
y persavero constanta,
que antes perdre la vida
que no se mudaran las mias ànsias
ni olvidaré ma doctrina.
Y aixís resoluta estich,
que moriré mil vegades
per la fe de Jesu Christ,
que és lo Déu principal,
que aixís ho firmo y ho dich
sens temer a ningun mal
fins arribar a morir.
Ni teniu que amansar-me
ab torments ni violèncias
que de totas insolèncias
seré libre y defensada,
perquè tothom se convertesca
a un Déu tot de finesas,
a un Jesús tant amorós,
al Pare tot poderós,

7. Està repetit *ma*.

que està al cel y a la terra.
En aquest Déu jo confio,
crech los seus sants manaments
y sempre tindrè present son amor
y me anima per resistir los torments.
Y en fin, si he de patir mort,
jo molt gustosa la espero,
que per al Déu que venero
la pendré ab gran cohort.

Per tant, es donarà l'ordre de despullar la jove per llençar-la al foc:

President Furiosos y forts ministres
preneu luego aqueixa fiera
y a dins de un foch encesa
feu de son cos sendras vivas.
Y encara per més torments,
davant de las criaturas,⁷
despullau sas vestiduras
per millor escarament.

La intervenció de Clarín, que té l'acudit de demanar-la per esposa provoca una divertida replica del Governador:

Governador Me apar mal esta rahó,
que seria gran desdoro
éssent Tecla tant principal,
ermosa, rica y lleal,
que fos casada ab un mono,
home de mal natural.

Els botxins, que s'anomenen *travells* o *taravells*,⁸ preparen el martiri, amb reminiscències evangèliques:

8. Aquest vocable és força interessant: el Diccionari catala-valencià-balear d'Alcover i Moll registra *taravell* i *travell* com infant entremaliat. La segona forma com a pròpia del Camp de Tarragona. El sentit amb que s'empra aquí és proper o si més no congruent per establir la derivació semàntica, però el significat exacte i com a substantiu no consta a aquest Diccionari.

- Taravell 2 Despullem-la ab prestesa
y enseñem luego al foch.
Anau vós que sou més vellor
ha buscar carbó y llenya.
- Taravell 3 Antes de anar per llenya,
jo vull la part de la roba,
de las quatre parts que porta
una penso que ha de ésser meva.
- Taravell 2 Anau, home, portau pressa,
que la roba la vendrem
y després ho partirem
donan-vos vostre moneda.
(*Se'h va al 3 a llenya*).

Surten dos àngels, «*lo un ab una palmay lo altre ab un vestit blanch en las mans*» i quan «*lo angels dirà lo vers, caurà*» els butxins.

- Àngel 1 Deteniu's bruts infernals,
que és bé que esta ermosura
ajia de estar desnuda
devant de irracionals?
- Àngel 2 Posem-li aquest vel blanch (*Li posan*)
per cubrir sas desnudes,
(*sic*) mereix las palmas en las mans. (*Li dóna*)

Un cop està dins de les flames, l'àngel la consola:

- Àngel 2 No desmayes, Tecla mia,
alienta, alienta ton cor,
mira que guarda só
de ta ànima y de la vida.
Resebeix ab alegria
aqueixa llama ardent
que ha de pasmar a la gent
de tota la tirania.
Molt prest veuràs tu finida
ab un núvol molt velós,
que per tu sera socós,

LA PEÇA DRAMÀTICA DE SANTA TECLA

llansant aygua y graniso.
(*Acabat lo vers faran que lo fosc s'a mort*).

El President, en veure que el foc no li fa mal, l'amenança amb un nou turment:

President Vejam si't defensaràs,
 ja tinch aquí previnguts
 llahons y tigres rabiosos,
 que ells té donaran furiosos
 la mort ab gran promptitut.

El fragment termina amb aquests versos que mostren la fermesa de la màrtir:

Tecla La vanitat y mentida
 may alcanza pietat
 y lo amor de Déu amat
 lo meu esperit ànima.

Quant al possible final, com que la peça ha sigut el martiri que relata els goigs,⁹ passant pel foc i els lleons, es pot suposar que hauria d'esdevenir el suplici d'altres feres, segons la tradició, concretament de braus i serps als goigs i d'altres feres i serps a *La Leyenda de Oro*.¹⁰ El relat d'Eusebi de Cesàrea, però, només indica que fou víctima de les feres.¹¹

Respecte a l'antiga tradició del trasllat de la relíquia de la santa d'Armènia a Tarragona i que publica J. Vilar, S.J. en 1746,¹² podria ha-

9. *Goigs de la gloriosa verge y protomartyr santa Tecla, patrona de la santa Iglesia metropolitana de Tarragona, primada de las Españas*, Barcelona, Estampa de Joseph Llopis 1675. (Consulti's *Los goigs a Catalunya* de J. B. Batlle, Barcelona, Impremta Altés 1924.

10. Vegin-se les pp. 455-456 de la 4a. ed., Barcelona 1865-66. Aquí, l'enamorat de Tecla s'anomena Tamiro (a la peça dramàtica alterna la forma Timiro amb Timero).

11. Vegi's D. RUIZ BUENO, *Actas de los mártires*, Madrid, 1951 pp. 906 ss.

12. Relació a la qual es refereix J. RUBIO I BALAGUER, *Literatura catalana*, dins «Historia General de las Literaturas Hispánicas», vol. V, Barcelona, Vergara 1958, p. 237.

ver-hi alguna referència al final de l'obra. Així succeeix, per exemple, a la *Peça dramàtica de sant Martiria*¹³ de F. X. Butinyà i que el Dr. Comas considera paradigmàtica del gènere, quan el diaca Judaic profetitza l'arribada de les relíquies a Banyoles.¹⁴

No he pogut comprovar si hi ha alguna relació amb les publicacions que s'editaren el 1775 per tal de commemorar la col·locació del braç de la santa en la capella de la seu de Tarragona i que més aviat semblen posteriors a la peça dramàtica.¹⁵

A l'últim caldria plantejar la pregunta principal, segons el meu parer: pot aquesta peça derivar de la que s'hi representava ja en el segle XV, com recull Villanueva en el *Viage literario a las iglesias de España, a la carta COV* del volum corresponent a Tarragona? Aquesta qüestió resta de moment oberta. Un bon índex de la feina que assoliren en aquella època els *crucis turments* que va patir la santa ens l'ofereix el *Tirant lo Blanc*, per tal com són els de l'únic sant que s'esmenten fora dels bíblics, en l'oració que fa la Princesa poc abans de morir.¹⁶

13. Consulti's la meua tesi doctoral: *Estudio histórico-literario de F. J. Butinyà*, Barcelona 1978.

14. *Història de la Literatura catalana*, vol. IV, Barcelona, Ariel 1964, pp. 795-800.

15. Íb., a les pp. 592-593 se'n dona una selecció de la *Memoria gloriosa y descripción festiva de las solemnes, plausibles fiestas con que en los días 22, 23, 24 y 25 de septiembre del año 1775, el M. Ilustre Cabildo y ciudad de Tarragona (siendo su arzobispo el Ilustrísimo señor don Juan Lavrio Laucis y gobernador el excelentísimo señor don Jorge Dunant) celebraron la colocación del brazo de su gloriosa patrona, la invicta protomártir santa Tecla, en el altar y capilla nuevamente erigida y dedicada a la misma santa en su santa, primada iglesia. La escribía el más mínimo devoto de la santa, natural de la misma ciudad, Barcelona*, Impr. de Carles Gibert i Tutó s. a.

16. Vegi's l'edició de M. de Riquer, Barcelona, Airel 1979, p. 1169.